

Gezonde bodem moet de korenwolf redden

5 NOVEMBER 2021

De wilde hamster doet het ondanks verwoede reddingspogingen nog altijd slecht: in de landbouwnatuur worden te weinig jongen geboren. Een meer holistische benadering van de bodemgezondheid lijkt de enige weg om het diertje terug een toekomst te geven in Vlaanderen.

Lees meer over: [europa](#) [akkerbouw](#) [biodiversiteit](#) [bodem](#) [akkervogel](#)

Vijf jaar lang genoot de Europese wilde hamster in Widoovie, deelgemeente van Tongeren, bijzondere bescherming. Eigenlijk liep het soortbeschermingsprogramma vorig jaar al af, maar het werd met een jaar verlengd. Het Agentschap Natuur en Bos draagt de eindverantwoordelijkheid in de soortenbescherming. In totaal had de vorige minister van Leefmilieu Joke Schauvliege een budget van 800.000 euro veil voor de wilde hamster, al werd lang niet al dat geld uitgegeven. Op sociale media werd het project een dankbaar symbool voor de Vlaamse subsidieziekte, maar de bescherming van de hamster is eigenlijk een verplichting die voortvloeit uit de Europese habitatrichtlijn.

Hamstercoördinator

De beroemdste bestemming is hamstercoördinator Inge Nevelsteen: "Mijn loon wordt inderdaad van die middelen betaald, maar ik wil toch eens benadrukken dat ik zelf niet over budgetten beschik. Het leeuwendeel van dat geld gaan naar de beheerovereenkomsten die de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) met de boeren in de regio afsluit en naar het kweekprogramma dat samen met Nederland is opgestart." Het huidige areaal lopende beheerovereenkomsten voor de hamster bedraagt een veertigtal hectare. Het gaat over 37 landbouwers die een overeenkomst 'Luzernestrook hamster' hebben afgesloten, goed voor in totaal 163.001 euro. De helft ligt in Limburg, de andere helft in Vlaams-Brabant.

Uitgelicht

[Arenstripper schiet in Widoovie de korenwolf te hulp](#)

NIEUWS

2 AUGUSTUS 2019

Lees meer

Met zo'n overeenkomst engageren boeren zich om vijf jaar lang hamstervriendelijk te telen. Ze zaaien in het vierde jaar wintertarwe die tot het eind van de overeenkomst moet blijven staan. Het graangewas is de echte habitat van de korenwolf. Jaarlijks krijgen de boeren 1.871 euro per hectare voor de hamsterovereenkomst, ruim voldoende om het langdurige engagement aan te gaan en een akkerbouwperceel eigenlijk zo goed als uit productie te nemen. Van een ander type van beheerovereenkomst – de hamstervriendelijke nateelt – is er geen enkele verbintenis lopende.

"Het probleem met de klassieke beheerovereenkomsten is dat een boer ze meteen voor vijf jaar moet aangaan. Zeker bij het inzaaien van de groenbedekkers als Japanse haver in het kader van de hamstervriendelijke nateelt is dat beperkend. En eigenlijk maakt het voor de hamster niet uit als je om de zoveel tijd aardappelen gaat zetten bijvoorbeeld. Als er voldoende boeren meewerken en het areaal is groot genoeg, dan gaan de hamsters zich gewoon verplaatsen", zegt Nevelsteen. Beheerovereenkomsten worden best aangevuld met innovatieve projecten zoals de

oogst van granen met een arenstripper. Daarbij blijft het graanstro op het veld en wordt alleen de korrel geoogst. De techniek wordt al langer toegepast in de grote graanlanden als de VS of Australië waar het stro minder waard is en vooral het volume geoogst graan per uur telt.

“ Voor de wilde hamster is het belangrijkste dat er beschutting op de akkers staat. Als ze in het volle zicht van roofvogels of roofdieren lopen, dan gaan ze niet lang overleven

Inge Nevelsteen - Hamstercoördinator

Nevelsteen: “Voor de wilde hamster is het belangrijkste dat er beschutting op de akkers staat. Als ze in het volle zicht van roofvogels of roofdieren lopen, dan gaan ze niet lang overleven. Als je alleen de korrel oogst en het stro laat staan, dan moeten we alleen de gederfde inkomsten van het stro vergoeden. De boer blijft in de eerste plaats voedselproducent, de gewasresten kan hij in de bodem inwerken. Een landbouwer die al enkele jaren zo werkt, vertelde me dat hij complimenten krijgt van zijn loonwerkers, omdat zijn akkers er zo goed bijliggen. De koolstof van het stro de bodem inwerken zorgt voor meer waterbergend vermogen, betere structuur en vruchtbaarheid.”

Bodemleven

Bij bodemleven lijkt de sleutel te liggen voor het overleven van de wilde hamster. Ooit waren ze in onze streken zo talrijk dat ze als plaag bestreden werden omdat ze aan de haal gingen met honderden kilo's kostbaar graan. Vandaag lukt het maar niet om hun populatie opnieuw op een levensvatbaar niveau te krijgen. De laatste drie jaar werden in totaal 150 gekweekte hamsters uitgezet. Een twintigal dieren kreeg een zender ingeplant zodat hun handel en wandel kan opgevolgd worden. Sarah Descamps, onderzoekster aan PXL Bio-Research, is in Het Belang van Limburg pessimistisch over de resultaten “Simpel samengevat: de hamster ligt letterlijk aan het infuus. Niet alleen in Widooie. In Duitsland is de laatste wilde populatie intussen volledig weg. Zover is het hier gelukkig nog niet.”

Het grootste probleem blijkt de voortplanting te zijn. In gevangenschap krijgen de hamsters nesten tot acht jongen. In het wild in Widooie zijn er dat één tot maximum drie. Dat geldt zowel voor de uitgezette vrouwtjes als voor de wilde exemplaren. “Ook van die laatste, die in het wild geboren werden, hebben we er een aantal gevangen en gezenderd. En de conclusie was dezelfde. Naast de te kleine nesten zijn er ook nog onvoldoende worpen. De meeste hamsters komen zelfs niet aan een tweede nest toe”, zegt Descamps. Om de populatie in stand te houden zijn twee nesten per jaar nodig.

“ De wilde hamster is een bewijs van gezonde, levende akkers. Wat goed is voor de hamster is goed voor de bodemvruchtbaarheid en goed tegen erosie

Inge Nevelsteen - Hamstercoördinator

Onafhankelijk van elkaar ontwikkelden Nevelsteen en Descamps en andere onderzoekers in het wereldje de hypothese dat het bodemleven te arm is geworden om de wilde hamsters alle nutriënten te geven die ze nodig hebben om succesvol jongen te zogen en groot te brengen. Nevelsteen: “De hamster is een omnivoor die tot vijftien procent van zijn dieet uit dierlijke eiwitten moet krijgen. Dat is essentieel omdat een hamster bepaalde essentiële aminozuren zoals lysine en methionine niet zelf kan aanmaken. Ze moeten dit dus krijgen uit wormen, larven en andere insecten.”

Nevelsteen wil daarom ook experimenteren met technieken om manieren om het bodemvoedselweb op te krikken, zoals niet-kerende bewerking. “Ik vraag boeren om daar mee aan de slag te gaan omdat we uit onderzoek weten dat dit bijvoorbeeld op de regenwormpopulaties enorm voordelige effecten heeft, maar het is voor mij niet altijd even gemakkelijk om hen daarin te ondersteunen. Ik ben bioloog en geen landbouwkundige. Nochtans is er hierover heel veel expertise aanwezig in Vlaanderen, bij de boeren, maar ook bij begeleidingsdiensten.”

Vaak werkt ook de regelgeving belemmerend voor een goed bodemleven. Zo mag er bijvoorbeeld niet bemest worden op de percelen onder beheerovereenkomst, terwijl stalmest en compost nochtans een zegen zouden kunnen zijn voor het bodemleven. Voor de beheerovereenkomsten zou Nevelsteen liever met mengteelten werken – granen en voedererwten – en onderzaai met gewassen als bladrammenas stimuleren, maar daarvoor moet ze telkens naar aparte budgetten op zoek. Als dat budget er niet is, richten de boeren zich op de minimumvoorwaarden van de beheerovereenkomsten.

Nieuw soortenbeschermingsplan

De wilde hamster is een Europees beschermde soort. In 2011 dreigde het Hof van Justitie in Luxemburg nog met miljoenenboetes tegen Frankrijk omdat ze onvoldoende deden om de soort te beschermen. In 2020 werd Oostenrijk veroordeeld in een bijzonder arrest waarbij zelfs de verlaten burchten van de [hamsters op Weense begraafplaatsen](#) werd beschermd. Vlaanderen zal dan ook zo goed als zeker met een nieuw beschermingsplan moeten komen voor de volgende vijf jaar. Volgens Nevelsteen is er geen twijfel dat er opnieuw hamsters zullen moeten worden uitgezet om de populatie op peil te houden.

“Mensen vragen mij wel eens waarom we de wilde hamster nodig hebben. Dat is nog die typisch christelijke manier van denken waarbij alle dieren een functie vervullen”; vertelt Nevelsteen, “Maar voor mij is het eigenlijk omgekeerd: de wilde hamster is een bewijs van gezonde, levende akkers. Wat goed is voor de hamster is goed voor de bodemvruchtbaarheid en goed tegen erosie, want dat is ook een probleem in de streek rond Tongeren. Ik zie veel potentieel in samenwerkingen met projecten als [CROPDIVA](#) die ook een lokale waardeketen proberen te ontwikkelen voor granen als gerst en triticale. Wij hebben sinds 2008 ons [b.akkerbrood](#), maar om het voor voldoende landbouwers economisch interessant te maken, moeten hier sterke commerciële schouders achterstaan.”

Bron: Eigen berichtgeving / HBVL

Beeld: Hugo Willockx

VILT vzw

Koning Albert II Laan 35
1000 Brussel
Belgium

Contact

T • [0473 59 41 39](tel:0473594139)

M • info@vilt.be

Volg ons op:

[screenreader.visit us on our facebook page: https://www.facebook.com/vilt.nieuws/](https://www.facebook.com/vilt.nieuws/)

[screenreader.visit us on our twitter page: https://twitter.com/vilt_nieuws](https://twitter.com/vilt_nieuws)

[screenreader.visit us on our linkedin page: https://www.linkedin.com/company/vilt-vzw/](https://www.linkedin.com/company/vilt-vzw/)